

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta (HE 63/2022 vp)

Kirsi Ruuhonen, hallitusneuvos
Krista Lyyra, erityisasiantuntija

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
11.5.2022

STM kannattaa lainmuutosten saattamista voimaan mahdollisimman pian

- STM pitää hallituksen esitystä erittäin tärkeänä myös oman toimialansa näkökulmasta.

- STM:ssä on kuitenkin myös tunnistettu eräitä välittömiä valmiuslain muutostarpeita, joiden valmistelua tulisi jatkaa välittömästi ja niitä koskeva hallituksen esitys tuoda eduskuntaan mahdollisimman pian mielellään vielä tämän hallituskauden aikana.
  - OM:n valmiuslain kokonaisuudistustyöryhmän työ tulisikin STM:n näkemyksen mukaan vaiheistaa siten, että kiireellisimpiä muutostarpeita koskeva esitys tuodaan eduskuntaan ennen varsinaisen kokonaisuudistuksen valmistumista (ks. esim. HE s. 36-37).
  - STM korostaa, että ministeriön havaitsemat valmiuslain muutostarpeet eivät ole hoidettavissa tavallista lainsäädäntöä muuttamalla, vaan kyse on nimenomaan valmiuslain toimivaltuussääntelyn asianmukaisuudesta.

Uusi poikkeusoloperuste (3 § 6 kohta)

Poikkeusoloina pidettäisiin myös muuta julkisen vallan päätöksentekokykyyn, yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin toimivuuteen, rajaturvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen kohdistuvaa uhkaa, toimintaa, tapahtumaa tai näiden yhteisvaikutusta, joka erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa kansallista turvallisuutta, yhteiskunnan toimintakykyä taikka väestön elinmahdollisuuksia.

- STM pitää muotoilua pääosin hyvänä ja kannatettavana.
- Säännöksen eri poikkeusoloperusteiden keskinäinen suhde ja soveltamiskynnys?
- Kriittinen infrastruktuuri käsittää ihmisten terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämättömät palvelut. Tällaisia ovat esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon kiireelliset palvelut, kuten ensihoito ja päivystys, pelastustoimen kiireelliset palvelut, kuten pelastustoiminta, sekä hätäkeskuspalvelut (s. 41).
  - STM:n näkemyksen mukaan eduskuntakäsittelyn yhteydessä voisikin olla perusteltua täsmentää, että kriittinen infrastruktuuri tarkoittaa sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta yleisesti sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää.
- Väestön elinmahdollisuus –käsitteen itsenäinen merkitys säännöksessä jää jonkin verran epäselväksi, kun oletettavasti tapahtuma tai toimi, joka vaarantaa väestön elinmahdollisuuksia, samaan aikaan aina vaarantaa myös esimerkiksi yhteiskunnan toimintakykyä.
  - STM ilmaisee huolensa siitä, nostaako käsite säännöksen soveltamisalan tarpeettoman korkealle.

Valmiuslain 11, 13 ja 14 luvun toimivaltuudet

- Hallituksen esityksessä todetaan (s. 45, myös s. 64), että uuden poikkeusolomääritelmän aktivointimahdollisuuden piiriin kuuluisivat valmiuslain 11 luvun toimivaltuudet sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamisesta. Tarkoituksena lienee siis ollut ulottaa sääntely koko 11 lukuun (86-88 §).
- Valmiuslain 11 luvun osalta STM:ssä on tunnistettu tarve jatkovalmistelussa tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kelpoisuusehdoista ja/tai mitoitusvaatimuksista poikkeamista. Sääntelyä tulisikin mahdollisesti täydentää valmiuslain muiden muutosten jatkovalmistelussa.
- Julkis- ja yksityisoikeudellisia palvelussuhteita koskevasta valmiuslain 13 luvusta aktivointimahdollisuuden piiriin ehdotetaan 93 §:n 2 ja 3 momentin säännökset palvelussuhteen ehdoista poikkeamisesta terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa. Aktivointimahdollisuus käsittäisi myös 94 §:n 4 momentin säännöksen irtisanomisoikeuden rajoittamisesta terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa ja hätäkeskustoiminnassa (HE s. 45).
- Työvelvollisuutta koskevan valmiuslain 14 luvun osalta viranomaiset voitaisiin oikeuttaa käyttämään 95 §:n 2 momenttia, joka sisältää säännökset terveydenhuoltoa koskevasta erityisestä työvelvoitteesta. Jos 95 §:n 2 momentti otettaisiin käyttöön, sovellettaviksi tulisivat myös mainitun luvun 96–103 §:n työvelvollisen asemaa ja oikeuksia koskeva sääntely (HE s. 46).
    - ➢ STM pitää esitettyjä muutoksia tärkeinä ja perusteltuina.

Valmiuslain 8 luku

- Voimassaolevat 56-57 §:t koskevat sosiaaliturvaetuuksien tilapäistä alentamista, maksujen lykkäämistä tai keskeytystä 3 § 1-3 kohtien mukaisissa poikkeusoloissa
    - Kohdistuu etuudensaajiin
- Erityisesti kyse talouskriisin omaisista tilanteista, jolloin ei olisi varaa etuuksien maksamiseen
- Ehdotuksen mukaan voitaisiin ottaa käyttöön myös hybridiuhkan tilanteessa
    - Joustavuus

Väestön toimeentulon turvaaminen (57 a § ja 131 a §)

- Uusi erityinen tuki väestön toimeentulon turvaamiseksi laaja-alaisessa ja pidempikestoisessa tieto- ja/tai maksuliikennehäiriössä, joissa kiireellisiin tilanteisiin säädetyt menettelytavat eivät olisi riittäviä väestön maksuvalmiuden vaarantuessa vakavasti
    - Käyttöön otto arvioidaan tapauskohtaisesti
- Voi olla hyvin paljon tuen tarpeessa olevia lyhyessä ajassa riippumatta siitä, onko olemassa omia varoja
- Kela toimeenpanijana maksusitoumusten tai muun vastaavan maksuvälineen osalta, jos sen tietojärjestelmät toimivat
    - Määrästä ja tarkemmista menettelyistä annettaisiin asetus
    - Takaisinperintä
- Hyvinvointialueet päävastuussa hyödykejakelusta, jos tietojärjestelmät eivät toimisi
    - Kelan rooli hyvinvointialueiden avustamisessa
- Valtion rahoitus

stm.fi ›
@STM_Uutiset ›

Kiitos!

